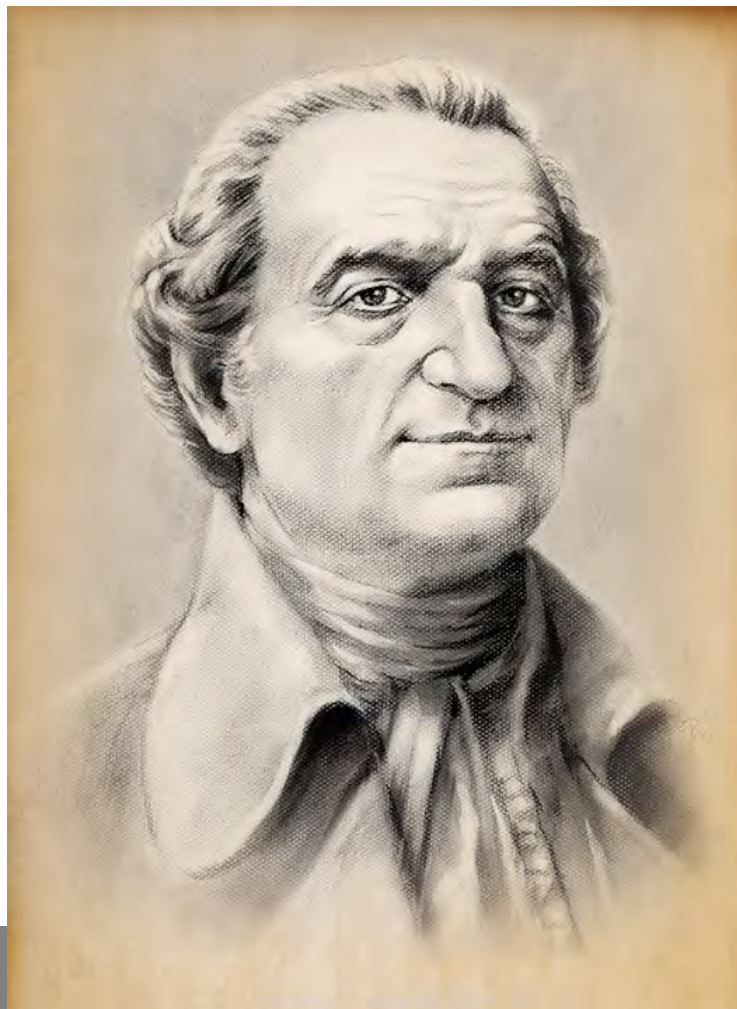

Proslulý rodák z Klatov

Václav Matěj

Kramerius

* 9. února 1753, Klatovy, † 22. března 1808, Praha

Vlastním jménem

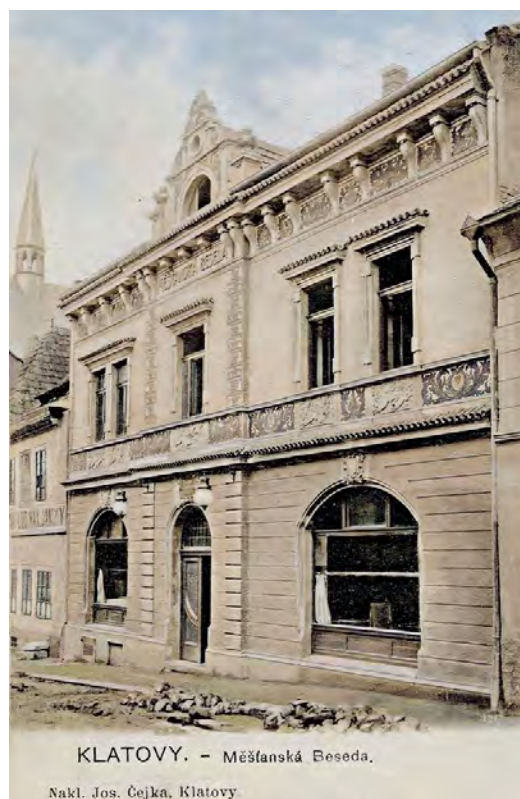
Matěj Valentin Kraméryus

(jméno Václav přijal později jako projev vlasteneckého smýšlení) se narodil 9. února roku 1753 v Klatovech v domě U Černé růže (pamětníci udávají, že se jednalo o dům č. 134 v Děkanské ulici, kde se nyní nachází Měšťanská beseda) rodičům Augustinovi a Teresii Krameriovým. Leckde a leckdy se uvádí rok narození 1759. Údaj je však mylný. Toho se dopátral při opisu **Matriky klatovského děkanství** Julius Wisinger.

Kramerius studoval gymnázium v Klatovech, poté odešel do Prahy, kde se vzdělával filozofii, následně právům (1778–1780), která nedokončil. Veliké štěstí měl v tom, že jej za knihovníka a do svých služeb na doporučení Josefa Dobrovského přijal učený šlechtic Jan rytíř z Neuberka, uvědomělý to Čech. Vlastnil knihovnu se vzácnými starými českými knihami, ke kterým se tak Kramerius mohl snadno dostat. Šlechtic také studenta různě úkoloval, zejména opisy starých rukopisů. Václav Matěj postupně poznával správnou a starou češtinu a probouzelo to v něm lásku k rodnému jazyku. Tamní vzdělanecké a vlastenecké prostředí ho formovalo k národnímu uvědomění.

V Praze se rovněž seznámil s dalšími učenými muži (Františkem Martinem Pelclem, Josefem Dobrovským, Františkem Procházkou a další), kteří výrazně usilovali o zachování a zlepšování jazyka českého. Českými spisy a názory od jazykovědců byl Kramerius natolik okouzlen, že se rozhodl lahodnost i bohatost českého jazyka poznávat i na vlastní kůži a začal psát. Povahou byl velmi přívětivý a poctivý. Snažil se vyhovět všem potřebám čtenářů, sepisoval spisy jak zábavné, tak poučné a náboženské, a podporoval tvorbu jiných spisovatelů tak, že jejich knihy vydával na svůj náklad.

Bohužel, 22. března roku 1808 ve věku 55 let Václav Matěj Kramerius umírá. Tělo bylo pohřbeno na Olšanském hřbitově v Praze. Zanechal po sobě manželku Jenověfu a syna Václava Rodomila (1792–1861), který se českému písemnictví rovněž oddal.

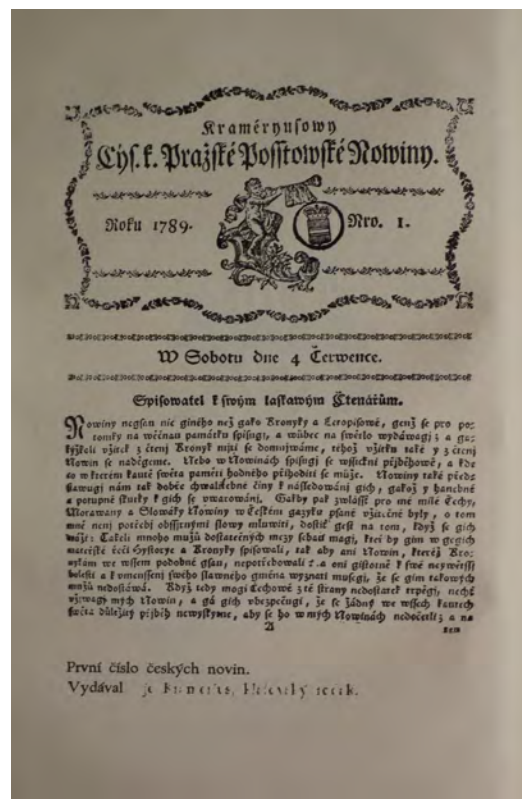

Kramérius a noviny

Po smrti hraběte Jana rytíře z Neuberka (1784), majitele knihovny, si musel Václav Matěj Kramerius hledat jiné zaměstnání. Až v roce 1786 se začal podílet na zvelebování, korekturách a oblíbenosti **Schönfeldovských c. k. poštovských novin**. Noviny jako prostředek pro podávání informací byly přítomny ve společnosti daleko dříve, ale z hlediska společenského dopadu jako by neexistovaly. Zato Kramériovy články a příspěvky byly velmi čtivé a dokázaly čtenáře upoutat. K běžnému zpravodajství přibýly vzdělávací materiály (i pro prostý lid), články o hospodaření, literární recenze, divadelní kritiky, bibliografie tehdejších knih a podobně. Navíc Kramériovi nabývaly zkušenosti i z praktické stránky věci. Vykonával totiž funkci nejen písařského redigujícího redaktora, ale i funkci typografa, ekonomy, distributora a pomocníka při sazbě i tisku.

Tehdy roku 1787 vydal **Nový kalendář tolerancí pro veškeren národ český katolického i evangelického náboženství**, kde vedle kalendářní části byl mimo jiné i celoroční přehled důležitých událostí, zábavné příběhy a povídky. Oblibě českého čtenářstva se tento kalendář těšil až do roku 1798.

Po neshodě s dvorním knihtiskařem Schönfeldem roku 1789, kdy Kramériovy zkušenosti i um daleko přesahovaly Schönfeldův, se Kramerius snažil osamostatnit a začal vydávat svůj vlastní páteční týdeník **Pražské poštovské noviny** (po dvou letech nesoucí název Kramériusovy c. k. vlastenecké noviny). V době jejich největší slávy měly i nad 1400 odběratelů. Cílem a posláním tisku bylo čtenáře vychovávat v duchu nové doby a vštěpovat mu zásady, kterými by se mohla pyšnit vzdělanostní i mravní úroveň národa.

Mateřský jazyk má svým krajanům prospívat a vždy ve všem posloužit.

Česká expedice

Na Starém Městě pražském do dnešního dne v Michalské ulici stojí dům, který nosil jméno **U Zlatého půlkola**. Z průjezdu vedly dveře do obchodu, který byl na konci 18. století velmi dobře znám všem Pražanům i lidem z okolí, kteří se zajímali o české knihy a o české noviny. Jednalo se o obchod vzniknuvší roku 1790 s názvem **Česká expedice** (též **Česká novinárna**). Vlastníkem byl spisovatel, nakladatel a knihkupec Václav Matěj Kramerius. Na tom místě se noviny a knihy nejen prodávaly, ale i půjčovaly a vyměňovaly. Svou pilí a láskou k českému jazyku se Kramerius nemálo zasloužil o naše národní obrození.

Podnik se začal rozvíjet až po výhodném sňatku s dcerou zámožného pražského měšťana **Jenovéfy Hereciovou** (22. května 1791). Její věno bylo použito na rozšíření a rozvoj podniku, který se postupně měnil ve skutečný knihkupecký závod, ke kterému byla postupem času připojena knihtiskárna. Jenovéfa byla Krameriovi velkou oporou nejen v rodinném životě, ale právě i při práci v České expedici. Po jeho úmrtí podnik nějakou dobu vedla sama i nadále (1808–1820), ale i přes veškerou snahu Česká expedice pozvolna upadala. Po Jenovéfině smrti prvorozený jejich syn **Václav Rodomil** firmu prodal jindřichohradckému knihtiskaři, nakladateli a knihkupci Aloisi Josefu Landfrasovi. Ten v činnosti pokračoval do roku 1848, poté Česká expedice zaniká.

Expedice se mezi léty 1790–1792 nacházela v Michalské ulici; od roku 1793–1803 a 1805–1807 sídlila na adrese U Tří stříbrných růží v Dominikánské (dnešní Husově) ulici. Činnost Krameriovy Expedice je doložena v letech 1790–1813, 1817–1820, 1830–1832 a 1848–1849.

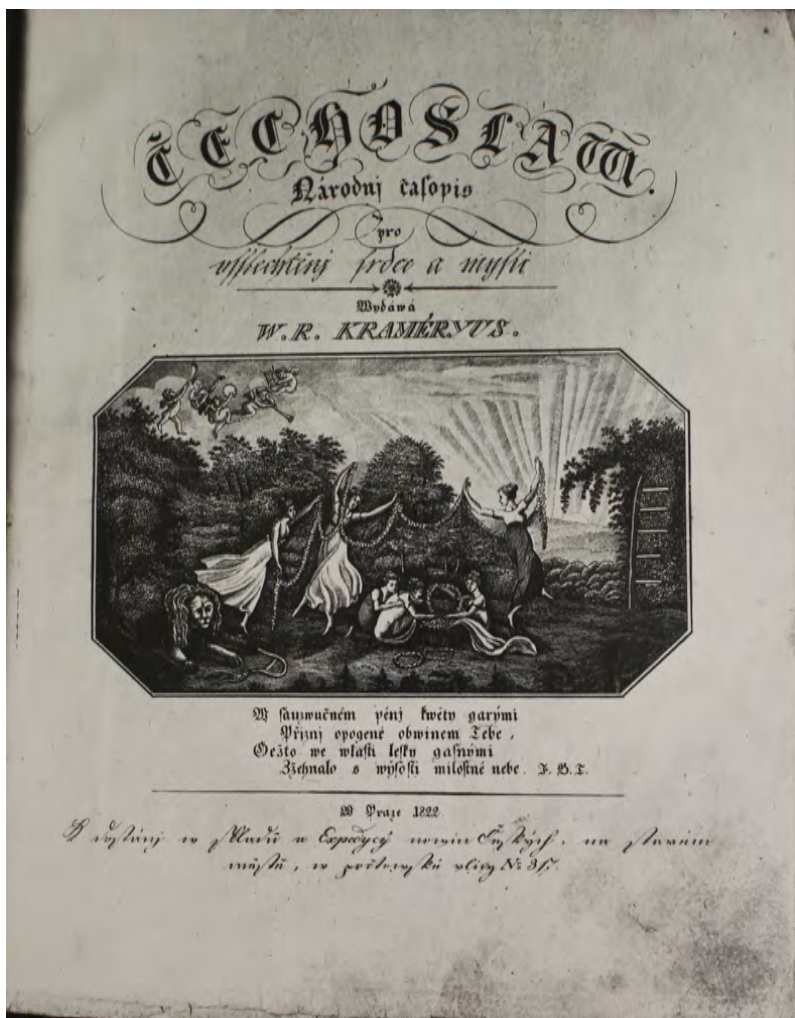
Kramerie DÍKY!

Jazyk mateřský je takový klenot, že i barbarští a nejtupější národové nevědí, co by se nad něj více a dráže vážit mohlo: a my bychom se směli za něj stydět a jím opovrhovati?!

O vydávání dobrých českých knih se tento podnikavý muž zasloužil jako spisovatel, nakladatel i knihtiskař. Přistupoval ke svému vzdělávání s velkou pílí, nesmírnou vytrvalostí a důvtipem i obratností v podnikání. Jeho houževnatost a umíněnost ho dovedly k tomu, aby se stal člověkem uznávaným a ctěným.

Hodně knih sepsal nebo přeložil, jiné třeba jen poupravil nebo po stránce jazykové vylepšil. Z nakladatelství vyšlo přes osmdesát knih. Svou přičinlivostí se velmi podobal Danielu Adamovi z Veveslavína. **Mluvití a psátí po krameriusovsku** byla dobrá vizitka, protože to znamenalo správné užívání českého jazyka. Navíc se jeho knihy velmi dobře prodávaly. Na své si v knihách přišel lid chudší, ale i šlechta.

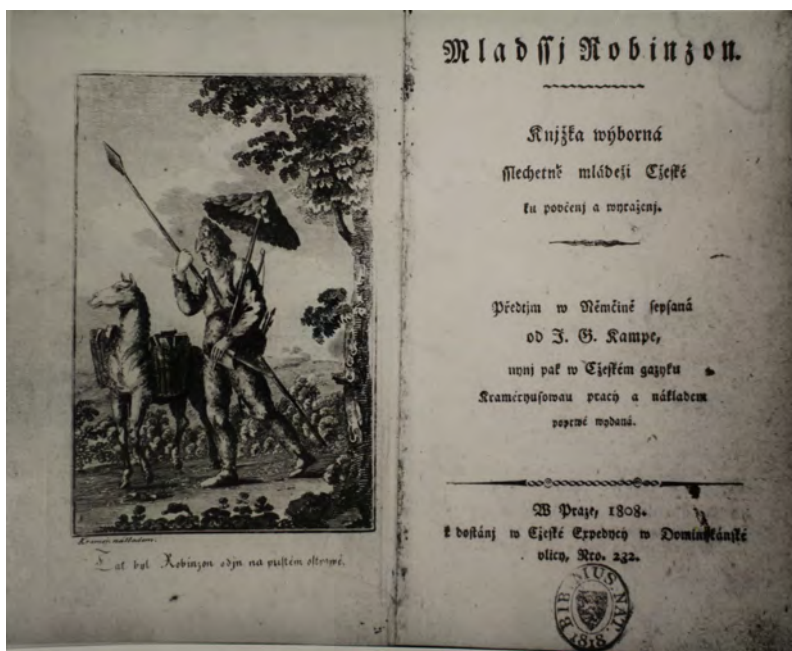
Krameriova díla poukazovala na kulturně-politické, osvětové a vlastenecko-buditel-ské problémy, kterými se spisovatel ve své publicistické, novinářské a vydavatelské činnosti v počátcích národního obrození zabýval. Avšak prioritní vize byla stále stejná, a to jazyk nadále vzdělávat a přizpůsobovat jej současnému životu.

Národ žije, pokud žije jeho jazyk.

Tvorba a díla

Václav Matěj Kramerius byl schopný zpracovat populární vzdělávací četbu, poučnou a zábavnou literaturu pro lid a mládež, knihy dobrodružné a cestopisné. Podle cizích vzorů v osvícenském duchu tvořil literaturu mravoučnou. Snažil se psát velice prostě a jednoduše tak, aby díla lákala čtenáře svým pestrým obsahem, zároveň je měla i trochu moralizovat. Největší obliby dosáhly knížky pro mládež (**Mladší Robinson**).

Historická, cestopisná a dobrodružná

Hrabě z Rožmberka

Mladší Robinson

Vypsání cest po mořích

Způsoby, mravy a mínění

Činů a Kochin Činů

Knihy Josefova

Mravoličná, bajky a pohádky

Zrcadlo šlechtnosti

pro mládež českou

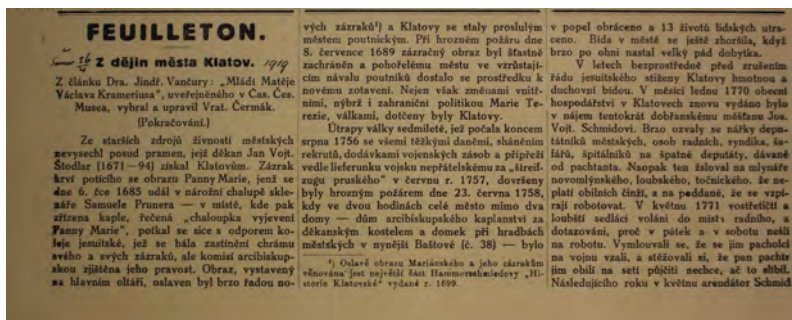
Mravové šlechtných dětí

Arabské pohádky

Zazděná slečna

Kalendáře

Nový kalendář tolerancí

Krameriusův život byl vyplněn poctivou prací, která byla produkována s heslem: **Vůbec prospěti, vždy a všude krajanům svým posloužit a vše dobré mezi nimi rozšiřovati.**